

ID 1441
C-2 8/8/66 *dotter*

Stads- en dorpsgezichten ex artikel 20 Monumentenwet.

IJSSELSTEIN, gemeente IJsselstein.

Toelichting.

12/664 tekeningen depot archief

Het te beschermen stadsgezicht omvat het op de bijgevoegde kaart door een stippellijn begrensde gebied (Rijksdienst voor de Monumentenzorg tek.nr.032)

Nog geheel door grachten omgeven, is IJsselstein met zijn overzichtelijke, uit de oorspronkelijke landelijke verkaveling voortgekomen rechthoekige stratenplan, een opmerkelijk voorbeeld van de heerlijkheidstadjes, die in de tweede helft van de 13e eeuw en het begin van de 14e eeuw in het rivierengebied tot ontwikkeling zijn gekomen.

Van ouds vormt de Benschopperstraat de hoofdader van het stratennet. Deze straat, met een voor een oude stad zeer ruim profiel, vindt voorbij de verruiming bij het in oorsprong 16e eeuwse raadhuis zijn voortzetting in de Utrechtsestraat. Aan beide straten wordt een aanzienlijk aantal fraaie oude panden aangetroffen, waaronder de voormalige Waag. Deze panden bepalen ondanks modernisering, nog in sterke mate het huidige straatbeeld.

Evenwijdig aan deze hoofdader, eveneens het stadje in de lengterichting doorsnijdend, ligt de Haven, een smalle gracht, die een bijzonder accent verleent aan het historische stadsbeeld van IJsselstein. Des te meer is dit element in de stadsstructuur van belang, omdat gelijksoortige binnengrachten elders veelal zijn verdwenen, zoals ondermeer de Haven in Montfoort en die te Asperen. Ofschoon de bebouwing aan de Haven in IJsselstein voor het merendeel zeer bescheiden van allure is, betekent deze Haven, mede door zijn aantrekkelijke beplanting, een aanzienlijke verrijking van het stadsbeeld in zijn totaliteit bezien.

Van het in 1888 gesloopte kasteel van de heren van IJsselstein resteert een nagenoeg vierkante toren, die van omstreeks 1500 dagtekent, aan het Kronenburgplantsoen. Helaas is het gezicht op deze toren vanaf de oude stad enige decennia geleden door moderne bebouwing aanzienlijk beperkt. Eveneens enigszins

3.110525181003

terzijde ligt aan het Kronenburgplantsoen de Hervormde kerk, waarvan de toren een grote bekendheid geniet, zowel vanwege de onderbouw, die een zeer belangrijk voorbeeld oplevert van vroege renaissancebouwkunst in ons land, als door de bekroning, die werd gebouwd naar een ontwerp van architect M.de Klerk.

Behoudens de reeds genoemde elementen wordt het historische karakter van het stadsbeeld in IJsselstein mede bepaald door verscheidene oude woonhuizen, die vrijwel over de gehele binnenstad zijn verspreid. Naast sobere panden, zoals onder meer in de Voorstraat en de IJsselstraat worden gevonden, mag gewezen worden op kapitale huizen zoals de panden Kerkstraat nrs. 2 en 4, Hofstraat nrs. 4, 6 en 8 en Kloosterstraat nrs. 11 en 13.

De omstandigheid, dat de uit historische oogpunt belangrijke bebouwing met een zekere gelijkmatigheid over de oude stad is verspreid heeft, met de overweging dat aan het historische beloop van water en straten grote waarde gehecht dient te worden, bij het onderhavige voorstel er toe geleid de gehele oude binnenstad, benevens de stadsbuitengrachten en het voormalige kasteelterrein, te begrijpen in een regeling op grond van artikel 20 van de Monumentenwet. Uiteraard impliceert dit voorstel niet, dat alle delen van het stadsplan voor het historische stadsbeeld van even groot belang zijn. De aard van de te nemen beschermende maatregelen in de verschillende delen van het stadsgebied binnen oude grachten zal dan ook sterk uiteen kunnen lopen. Ofschoon bij het ontwerpen van dergelijke maatregelen in de eerste plaats de "grote" monumenten, zoals de Hervormde kerk en het Raadhuis betrokken zullen zijn, dient evenwel bij het treffen van deze maatregelen niet minder aandacht besteed te worden aan de kleinere monumenten, voor het merendeel woonhuizen, alsmede aan een karakteristiek element zoals de Haven. Ook bij een algehele verhieuing zal door middel van een juiste profilering van bebouwing gestreefd moeten worden naar harmonie met wat in IJsselstein aan waardevolle historische elementen, zowel architectonisch als stedenbouwkundig, tot op heden in stand is gehouden. Voorbeelden als de huidige situatie van de kasteeltoren en de verbrede Koningstraat langs het zuidwestelijke gedeelte van de Haven tonen aan hoe kwetsbaar historische stadsbeelden zijn.

Het onderhavige voorstel beoogt geenszins een algehele conservering van de huidige toestand in de oude stad. Binnen het kader van de te treffen maatregelen, die het behoud beogen van het historische karakter, nog steeds één van de charmes van IJsselstein, zal stellig voldoende speelruimte blijven om de noodzakelijke ontwikkeling van het centrum van de gemeente mogelijk te maken.

3.110525181005

